

Prawo karne wykonawcze

zajęcia nr 7

Środki zabezpieczające

rok akademicki 2023/2024

dr Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Środki zabezpieczające

Środki zabezpieczające orzeka się gdy:

- ▶ Sprawca nie odpowiada karnie (z uwagi na niepoczytalność)
- ▶ Gdy sprawca zostaje skazany, ale względy prewencyjne przemawiają za orzeczeniem wobec niego środków zabezpieczających o charakterze terapeutycznym bądź izolujących od społeczeństwa, chroniąc przed ponownym popełnianiem przestępstw

Orzeczenie środków zabezpieczających następuje w wyroku skazującym albo przed ukończeniem wykonania kary pozbawienia wolności

Środki zabezpieczające

Cele wykonywania:

- ▶ Cele wykonywania środków zabezpieczających art. 202 k.k.w.
- ▶ Jest to poprawa stanu zdrowia i zachowania sprawcy w stopniu umożliwiającym funkcjonowanie w społeczeństwie w sposób niestwarzający zagrożenia porządku prawnego, a w wypadku sprawcy umieszczonego w zakładzie psychiatrycznym – również dalsze leczenie w warunkach poza tym zakładem
- ▶ Dla realizacji wskazanego wyżej celu sprawcę obejmuje się odpowiednim postępowaniem:
  1. Lecznicznym
  2. Psychoterapeutycznym
  3. Rehabilitacyjnym
  4. Resocjalizacyjnym

Zasady

- ▶ Czasu stosowania środków zabezpieczających nie określa się z góry- dotyczy to również pobytu w zakładzie psychiatrycznym
- ▶ Sąd uchyla środek zabezpieczający, gdy jego dalsze stosowanie nie jest konieczne - zależy od oceny stanu zdrowia sprawcy (czy zachodzi nadal wysokie prawdopodobieństwo, że sprawca ponownie popełni czyn zabroniony)
- ▶ Sąd nie rzadziej niż co 6 miesięcy orzeka w przedmiocie dalszego stosowania danego środka

Zasady

- ▶ W razie uzyskania opinii, że dalszy pobyt nie jest konieczny, sąd bezzwłocznie orzeka o zwolnieniu z zakładu psychiatrycznego
- ▶ W przypadku zwolnienia z zakładu psychiatrycznego sąd może orzec środki wolnościowe lub terapeutyczne
- ▶ Jeśli orzeczono inny środek zabezpieczający (wolnościowy lub terapeutyczny), sąd orzeka o dalszym jego stosowaniu, nie rzadziej niż co 12 miesięcy
- ▶ Środki zabezpieczające orzeka sąd- w wyroku skazującym lub przed ukończeniem wykonywania kary pozbawienia wolności.
- ▶ Orzeczenie o umieszczeniu w zakładzie psychiatrycznym- tylko w wyroku

Środki zabezpieczające

W Kodeksie Karnym można wyróżnić kilka rodzajów środków zabezpieczających:

Katalog środków zabezpieczających art. 93a § 1 k. k. :

- ▶ Elektroniczna kontrola miejsca pobytu
- ▶ Terapia
- ▶ Terapia uzależnień
- ▶ Pobyt w zakładzie psychiatrycznym

Środki zabezpieczające

Rodzaje środków zabezpieczających:

- ▶ środki wolnościowe
- ▶ środki o charakterze terapeutycznym
- ▶ środki leczniczo- izolacyjne

Grupa sprawców czynów zabronionych

5 kategorii podmiotów co do których środki te są orzekane

► Zgodnie z art. 93 c KK można orzec środki zabezpieczające wobec sprawcy:

1. Co do którego umorzono postępowanie o czyn zabroniony popełniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1;
2. W razie skazania za przestępstwo popełnione w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2;
3. W razie skazania za przestępstwo określone w art. 148, 156, 197, 198, art. 199 § 2 lub art. 200 § 1, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej;
4. W razie skazania na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia za przestępstwa określone w rozdziale XIX, XXIII, XXV lub XXVI, popełnione w związku z zaburzeniem osobowości o takim charakterze lub nasileniu, że zachodzi co najmniej wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy;
5. W razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z uzależnieniem od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka;

- Aktualna regulacja zawiera rozszerzenie kategorii sprawców na sprawców wykazujących zaburzenia osobowości
- **ZABURZENIA** muszą być poważne

Środki wolnościowe

Środki zabezpieczające wolnościowe: *elektroniczna kontrola miejsca pobytu a także środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3*

- Sprawca, wobec którego orzeczono elektroniczną kontrolę miejsca pobytu, ma obowiązek poddania się nieprzerwanej kontroli miejsca swojego pobytu sprawowanej za pomocą urządzeń technicznych, w tym noszonego nadajnika (art. 93e KK)
- Inną grupą środków zabezpieczających o charakterze wolnościowym są środki karne wymienione w art. 39 pkt 2-3, orzekane wówczas tytułem środka zabezpieczającego m.in.:
  - ▶ nakaz okresowego opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym,
  - ▶ zakaz przebywania w określonych środowiskach lub miejscach,
  - ▶ zakaz kontaktowania się z określonymi osobami lub zbliżania się do określonych osób

Środki o charakterze terapeutycznym

Środki zabezpieczające o charakterze terapeutycznym: **terapia lub terapia uzależnień** (art. 93f § 2 KK)

- ▶ Obowiązek stawiennictwa we wskazanej przez sąd placówce w terminach wyznaczonych przez sąd
- ▶ W przypadku terapii uzależnień sprawca ma obowiązek poddania się leczeniu uzależnienia od alkoholu, środka odurzającego lub innego podobnie działającego środka, we wskazanej przez sąd placówce leczenia odwykowego
- ▶ W pewnych przypadkach orzeczenie terapii może polegać na obowiązku poddania się terapii farmakologicznej zmierzającej do osłabienia popędu płciowego.
- ▶ Inną formą terapii jest psychoterapia lub psychoedukacja, której celem jest poprawa funkcjonowania sprawcy w społeczeństwie

Środki o charakterze izolacyjnym

Środki zabezpieczające o charakterze izolacyjnym: **pobyt w zakładzie psychiatrycznym**

- ▶ Sąd orzeka pobyt w zakładzie psychiatrycznym tylko wtedy, gdy ustawa tak stanowi (art.93b § 5 KK)
- ▶ Kodeks karny przewiduje następujące podstawy orzeczenia obligatoryjnego umieszczenia sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym:
  1. Jeżeli sprawca popełnił czyn zabroniony w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 KK i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on ponownie czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym (art. 93 g § 1 KK)
  2. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo w stanie ograniczonej poczytalności określonej w art. 31 § 2 KK na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że popełni on czyn zabroniony o znacznej społecznej szkodliwości w związku z chorobą psychiczną lub upośledzeniem umysłowym
  3. Jeżeli sprawca został skazany za przestępstwo określone w art. 148, art. 156, art. 197, art. 198, art. 199 §2 lub art. 200 §1 popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnej, na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania, karę 25 lat pozbawienia wolności lub karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka pobyt w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że skazany popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych (art.93g § KK)

Zakład psychiatryczny

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady psychiatryczne mogą być organizowane jako zakłady:

Maksymalnego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, których powtarzające się zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami wzmocnionego zabezpieczenia.

- ▶ Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zamkniętego zakładu psychiatrycznego dysponującego wzmocnionymi warunkami zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego znaczne zagrożenie poza zakładem.

Wzmocnionego zabezpieczenia- gdzie umieszcza się sprawców określonych w 93c pkt 3, w razie skazania za zabójstwo, ciężki uszczerbek na zdrowiu, zgwałcenie, wykorzystanie seksualne bezradności, niepoczytalności, seksualne nadużycie stosunku zależności, obcowanie płciowe z małoletnim, popełnione w związku z zaburzeniem preferencji seksualnych;

- ▶ Kieruje się sprawców, których zachowania zagrażające życiu lub zdrowiu innych osób lub powodujące niszczenie przedmiotów znacznej wartości nie mogą być opanowane w zakładzie psychiatrycznym dysponującym warunkami podstawowego zabezpieczenia ! Nie jest możliwe zapobieżenie samowolnemu oddaleniu się z zakładu psychiatrycznego dysponującego warunkami podstawowego zabezpieczenia, sprawcy stwarzającego zagrożenie poza zakładem.

Podstawowego zabezpieczenia- gdzie kierowani są sprawcy, którzy nie kwalifikują się do pozostałych rodzajów zakładów psychiatrycznych

Zakłady psychiatryczne podstawowego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Zapewniają stały nadzór nad sprawcami przebywającymi w zakładzie
- ▶ Posiadają drzwi i okna wyposażone w urządzenia uniemożliwiające sprawcom samowolne opuszczenie zakładu
- ▶ Kieruje się sprawcą, który nie kwalifikuje się do zakładów dysponujących warunkami wzmocnionego lub maksymalnego zabezpieczenia
- ▶ Pacjenci mają większą swobodę niż w zakładach wzmocnionego i maksymalnego zabezpieczenia, mogą wychodzić na spacer pod nadzorem opiekuna i nie są monitorowani 24 godziny na dobę
- ▶ Pacjent, który początkowo trafił na oddział o wzmocnionym zabezpieczeniu, może zostać przeniesiony na oddział podstawowy np. za dobre zachowanie i stosowanie się do zaleceń.

Zakłady psychiatryczne wzmocnionego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Wyposażone są w:
  - system telewizji wewnętrznej umożliwiający obserwację drzwi wejściowych, okien zewnętrznych, sal ogólnych, izolatek oraz korytarzy,
  - elektroniczny system sygnalizujący niekontrolowane otwarcie drzwi i okien
- ▶ mają możliwość wydzielenia od 10-łóżkowych do 20-łóżkowych pododdziałów
- ▶ mają bezpośredni dostęp do ogrodzonego terenu rekreacyjnego
- ▶ zapewniają stałą obecność personelu, w tym personelu ochrony, na terenie zakładu
  - od 700 do 2200 w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu
  - od 2200 do 700 w liczbie nie mniejszej niż 1/6 pojemności zakładu
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami podstawowego zabezpieczenia

Zakłady psychiatryczne maksymalnego zabezpieczenia

Zakład psychiatryczny w rozumieniu KKW- to podmiot leczniczy udzielający świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie opieki psychiatrycznej

Zakłady te:

- ▶ Dysponują systemem osobistych elektronicznych urządzeń alarmowych sygnalizujących zagrożenie, w które jest wyposażony personel
- ▶ Otoczone są oświetlonym, nadzorowanym za pośrednictwem telewizji wewnętrznej, gładkim murem o wysokości co najmniej 5,5 metra lub dysponują innymi zabezpieczeniami o porównywalnej skuteczności, uniemożliwiającymi samowolne oddalenie się sprawcy
- ▶ Zatrudniają personel w liczbie co najmniej dwu i półkrotnie większej niż pojemność zakładu (w tym również personel sprawujący ochronę nad sprawcami czynów zabronionych w liczbie nie mniejszej niż 1/3 pojemności zakładu)
- ▶ Spełniają również warunki jak dla zakładów psychiatrycznych dysponujących warunkami wzmocnionego zabezpieczenia

Prawo karne wykonawcze
zajęcia nr 7

*Środki związane z poddaniem sprawcy
próbie*

rok akademicki 2022/2023

dr Aleksandra Polak-Kruszyk

Uniwersytet
Wrocławski

Wydział Prawa,
Administracji i Ekonomii

KATEDRA PRAWA KARNEGO WYKONAWCZEGO

Probacja

- ▶ Termin „**probacja**” pochodzi od łacińskiego słowa „**probare**” oznaczającego próbować, testować.
- ▶ Powyższe znaczenie terminu stanowiącego istotę probacji posunęło się daleko do przodu, zacierając jego tradycyjne prawnicze znaczenie.
- ▶ Probacja jest formą sankcji kryminalnych nałożoną przez sąd na sprawcę, po ogłoszeniu wyroku uznającego go winnym, lecz bez uprzedniego nałożenia na niego kary więzienia.

PROBATION

Cele probacji

- ▶ Probacja jako środek resocjalizacji w oparciu o społeczeństwo bazuje na teorii, że najlepszym sposobem osiągnięcia celu, jakim jest resocjalizacja, jest organizowanie sankcji kryminalnych w społeczeństwie w przypadkach, gdy jest to uzasadnione funkcjami kary.

Zakłada się, że dana osoba nauczy się z powodzeniem żyć w społeczeństwie, a nie w sztucznym i oderwanym środowisku, jakim jest instytucja więzienna.

- ▶ Probacja jako środek resocjalizacji w oparciu o społeczeństwo, w połączeniu z sensownym zaangażowaniem społecznym, zapewnia wymagane oddziaływanie społeczne, ekonomiczne oraz osobowościowe.
- ▶ Instytucja daje szansę sprawcy na poprawę w warunkach wolnościowych bez wykonywania kary w całości lub w części albo jej uniknięcie w przypadku pozytywnego przebiegu próby przy warunkowym umorzeniu postępowania

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

- ▶ Wskazać należy, iż w treści przepisów Kodeksu karnego z 1997 r. nie występuje pojęcie probacji ani instytucji środków probacyjnych.
- ▶ Istnieje natomiast ścisły związek pomiędzy "środkami związanymi z poddaniem sprawcy próbie" wymienionymi w rozdziale VIII Kodeksu karnego, a instytucją probacji.

PROBATION

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

- ▶ Wskazać należy, iż w treści przepisów Kodeksu karnego z 1997 r. nie występuje pojęcie probacji ani instytucji środków probacyjnych.
- ▶ Istnieje natomiast ścisły związek pomiędzy "środkami związanymi z poddaniem sprawcy próbie" wymienionymi w rozdziale VIII Kodeksu karnego, a instytucją probacji.

PROBATION

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

Probacja jest zespołem działań mającym na celu resocjalizację i prewencję kryminalną.

- ▶ Podstawą działań wynikających z probacji jest:
  1. kontrolowana wolność,
  2. opieka nad sprawcą przestępstwa, który pozostaje pod nadzorem kuratora.

- ▶ Koszty realizacji środków związanych z poddaniem sprawcy próbie są zdecydowanie niższe od kosztów wykonania kary bezwzględnego pozbawienia wolności
  - w USA obliczono, że utrzymanie przestępcy w więzieniu kosztuje od 10 do 13 razy więcej niż jego nadzorowanie w społeczeństwie. W innym raporcie ukazano, że probacja kosztuje zwykle od 100 do 300 USD rocznie, a utrzymanie przestępcy w więzieniu waha się od 1000 do 3000 USD rocznie

- ▶ **Wspólną cechą instytucji probacyjnych ujętych w Kodeksie karnym z 1997 r. jest także: poddanie sprawcy próbie, ustalenie dozoru oraz nałożenie obowiązków probacyjnych**

Środki związane z poddaniem sprawcy próbie

W rozdziale VIII Kodeksu karnego przewidziane zostały następujące instytucje, nawiązujące do różnych systemów probacji:

- ▶ warunkowe umorzenie postępowania karnego
  - ▶ warunkowe zawieszenie wykonania kary (pozbawienia wolności)
  - ▶ warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary
- ➔ Sporny charakter warunkowego przedterminowego zwolnienia. Nie stanowi ono bowiem reakcji na przestępstwo. Jest to instytucja zbliżona do instytucji probacyjnych- wskazuje się, iż można zaliczyć ją do instytucji probacyjnych sensu largo.
- ➔ **Uwaga!**
- ➔ Warunkowe umorzenie postępowania karnego to nie to samo, co umorzenie postępowania karnego!
- ➔ Warunkowe umorzenie postępowania karnego - następuje co do konkretnego sprawcy (decyduje Sąd), natomiast zwykłego umorzenia postępowania karnego (np. z powodu braku danych, znamion, albo znikomej społecznej szkodliwości) dokonuje prokurator postanowieniem

Warunkowe umorzenie postępowania

Polega na odstąpieniu od skazania i wymierzenia kary sprawcy uznanego za winnego popełnienia przestępstwa (brak wyroku skazującego) i zastosowaniu środków probacyjnych

- ➔ **Uwaga!** Warunkowe umorzenie postępowania nie jest skazaniem!
- ➔ Sprawca, wobec którego zastosowano warunkowe umorzenie postępowania, uważany jest za osobę niekaraną (o ile nie zostanie podjęte warunkowo umorzone postępowanie, w którym zapadnie wyrok skazujący)

- ▶ Jest zawsze fakultatywnie
- ▶ Tylko sąd może orzec warunkowe umorzenie postępowania- rozstrzyga wyrokiem (na posiedzeniu), wyrok warunkowo umarzający postępowanie karne podlega wpisowi w KRK (art. 1. ust. 2 pkt 2 ustawy o Krajowym Rejestrze Karnym)
- ▶ Prokurator, oskarżony i pokrzywdzony mają prawo wziąć udział w posiedzeniu w przedmiocie warunkowego umorzenia postępowania. Udział ich jest obowiązkowy, jeżeli prezes sądu lub sąd tak zarządzi (art. 341 § 1 k.p.k.)
- ▶ W wyroku warunkowo umarzającym należy dokładnie określić czyn przypisany oskarżonemu, jego kwalifikację prawną oraz oznaczyć okres próby (art. 342 § 1 k.p.k.)
- ▶ Stosowane jest wobec sprawców przestępstw wyraźnie mniejszej wagi.

Odbywa się to jednak pod warunkiem, że nie sprzeciwia się temu sprawca

Warunkowe umorzenie postępowania

„Warunkowe umorzenie postępowania pociąga za sobą definitywną rezygnację ze skazywania i karania sprawcy, jeżeli ten w okresie ustalonej dla niego próby nie dał swym zachowaniem się podstawy do podjęcia przeciwko niemu postępowania karnego.”

Wytyczne wymiaru sprawiedliwości i praktyki sądowej w zakresie wykładni i stosowania ustaw karnych dotyczących warunkowego umorzenia postępowania, LEX nr 18192)

▶ Przesłanki warunkowego umorzenia postępowania art. 66 k.k.:

- ➔ Jeżeli wina i społeczna szkodliwość nie jest znaczna;
- ➔ Przepiępstwo nie może być zagrożone karą przekraczającą 5 lat pozbawienia wolności;
- ➔ Sprawca niekarany za przestępstwo umyślne;
- ➔ Okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości;
- ➔ Zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna – postawa sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste oraz dotychczasowy sposób życia uzasadniają przypuszczenie, że mimo umorzenia postępowania będzie on przestrzegał porządku prawnego, a w szczególności nie popełni przestępstwa

Warunkowe umorzenie postępowania

► Każdorazowej ocenie sądu podlega:

1. stopień społecznej szkodliwości czynu – aby nie był znaczny,
2. wina sprawcy – aby nie była znaczna,
3. okoliczności popełnienia czynu – aby nie budziły wątpliwości,
4. istnienie uzasadnionego przypuszczenia, że sprawca, pomimo umorzenia postępowania będzie przestrzegał porządku prawnego, a w szczególności nie popełni przestępstwa - przy czym podstawą takiego przypuszczenia ma być ocena jego postawy, właściwości i warunków osobistych oraz dotychczasowy sposób życia.

➡ O tym, jakimi kryteriami ma się kierować sąd przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu, stanowi **art. 115 § 2 KK**.

➡ Zawarta w tym przepisie norma ma charakter bezwzględnie obowiązujący ("sąd bierze pod uwagę"), co oznacza, że należy uwzględniać wszystkie wymienione tam, wchodzące w rachubę okoliczności.

➡ Każda z nich może w określonej sytuacji wpływać na wyższy lub niższy stopień społecznej szkodliwości czynu. Chodzi, rzecz jasna, o konkretny stopień społecznej szkodliwości.

Warunkowe umorzenie postępowania

Okres próby art. 67 k.k

- ▶ Okres próby wynosi **od roku do 3 lat**; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Prokurator kierując zamiast aktu oskarżenia wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania **może wskazać w nim proponowany okres próby** (art. 336 § 3 k.p.k.)
- ▶ Weryfikacja prognozy kryminologicznej - zachowanie skazanego w okresie próby może prowadzić do ewentualnego podjęcia umorzonego postępowania.
- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 67 § 2 k.k.)

Warunkowe umorzenie postępowania

Okres próby art. 67 k.k

- ▶ Okres próby wynosi **od roku do 3 lat**; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Prokurator kierując zamiast aktu oskarżenia wnioskiem o warunkowe umorzenie postępowania **może wskazać w nim proponowany okres próby** (art. 336 § 3 k.p.k.)
- ▶ Weryfikacja prognozy kryminologicznej - zachowanie skazanego w okresie próby może prowadzić do ewentualnego podjęcia umorzonego postępowania.
- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie sąd może w okresie próby oddać sprawcę pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym (art. 67 § 2 k.k.)

Warunkowe umorzenie postępowania

Obligatoryjnie

- ▶ Umarzając warunkowo postępowanie karne, sąd nakłada na sprawcę obowiązek naprawienia szkody w całości albo w części, a w miarę możliwości również obowiązek zadośćuczynienia za doznaną krzywdę
- ▶ Jeżeli orzeczenie powyższych obowiązków nie jest możliwe sąd orzeka nawiązkę (art.67 §3)

Fakultatywnie

- ▶ Sąd może nałożyć na sprawcę obowiązki wymienione w art. 72 § 1 pkt 1-3, 5-6b, 7a, 7b, m.in:
  - informowanie sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby;
  - przeproszenie pokrzywdzonego;
  - wykonywanie ciężącego na sprawcy obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby;
  - powstrzymanie się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających;
- ▶ a ponadto orzec świadczenie pieniężne, lub zakaz prowadzenia pojazdów (art.67 §3)

Warunkowe umorzenie postępowania

Obowiązki- zasady

- ▶ Czas i sposób wykonywania nałożonych obowiązków sąd określa po wysłuchaniu skazanego.
- ▶ Nałożenie na sprawcę obowiązku poddania się terapii uzależnień lub poddania się terapii (w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji) wymaga zgody sprawcy.
- ▶ W okresie próby sąd ma również możliwość ustanawiania, rozszerzania lub zmiany nałożonych na sprawcę obowiązków.
- ▶ Może także zwolnić od wykonywania nałożonych obowiązków (z wyjątkiem świadczenia pieniężnego albo zobowiązania skazanego do naprawienia szkody, obowiązku informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby, a także przeproszenia pokrzywdzonego), jak również oddać sprawcę pod dozór lub zwolnić go od dozoru.

Warunkowe umorzenie postępowania

Podjęcie postępowania warunkowo umorzonego

Obligatoryjne

- ▶ Sąd podejmuje postępowanie karne, jeżeli sprawca w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które został prawomocnie skazany (art. 68 §1 k.k.)
- ▶ Sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone wyżej przestępstwo, uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego na niego obowiązku lub orzeczonego środka karnego albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody mimo uprzedniego udzielenia mu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 68 §2a k.k.)

Fakultatywne

- ▶ Sprawca w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone w art. 68 § 1 kk przestępstwo, uchyla się od dozoru, wykonania nałożonego na niego obowiązku lub orzeczonego środka karnego, środka kompensacyjnego lub przepadku albo nie wykonuje zawartej z pokrzywdzonym ugody (art. 68 § 2 k.k.)
- ▶ Sprawca po wydaniu orzeczenia o warunkowym umorzeniu postępowania, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, w szczególności gdy w tym czasie popełnia przestępstwo (art. 68 § 3 k.k.)

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Polega na wstrzymaniu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby

- ▶ Warunkowe zawieszenie jest środkiem karnoprawnym za popełnienie przestępstwa o walorach szczególnie prewencyjnych.
- ▶ Polega ono na orzeczeniu przez sąd kary za popełnione przestępstwo z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby, jeżeli będzie to wystarczające do osiągnięcia celów penalnych.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Polega na wstrzymaniu wykonania orzeczonej kary pozbawienia wolności na okres próby

Przesłanki warunkowego zawieszenia wykonania kary art. 69 k.k.:

- ▶ Jeżeli wymierzona kara pozbawienia wolności **nie przekracza roku**
  - ▶ Sprawca w czasie popełnienia przestępstwa nie był skazany na karę pozbawienia wolności
  - ▶ Jest to wystarczające dla osiągnięcia wobec sprawców celów kary, a w szczególności zapobieżenia powrotowi do przestępstwa (zachodzi pozytywna prognoza kryminologiczna)
- ➔ Wyjątek! Art. 60 § 5 k.k.: W wypadkach określonych w § 3 i 4 sąd, wymierzając karę pozbawienia wolności do lat 5, może warunkowo zawiesić jej wykonanie na okres próby wynoszący do 10 lat, jeżeli uzna, że pomimo niewykonania kary sprawca nie popełni ponownie przestępstwa; przepisu art. 69 § 1 nie stosuje się, a przepisy art. 71-76 stosuje się odpowiednio.
- ➔ Zawieszając warunkowo wykonanie kary, sąd bierze przede wszystkim pod uwagę postawę sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, dotychczasowy sposób życia oraz zachowanie się po popełnieniu przestępstwa
- ➔ Warunkowe zawieszenie wykonania kary stosuje się wyjątkowo- w szczególnie uzasadnionych wypadkach wobec sprawców występków o charakterze chuligańskim oraz sprawcy przestępstwa określonego 178a § 4 k.k.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Okres próby art. 70 k.k.

- ▶ Okres próby wynosi od roku do 3 lat; biegnie od uprawomocnienia się orzeczenia
- ▶ Wobec sprawcy młodocianego oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej, okres próby wynosi od 2 do 5 lat.
- ▶ Wobec tzw. małego świadka koronnego od roku do 10 lat (art. 60 § 5 k.k.)

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Obligatoryjnie

- ▶ Co do zasady obligatoryjnie:

(zawieszając wykonanie kary, sąd zobowiązuje skazanego do...)

Fakultatywnie

- ▶ Gdy orzeka środek karny:

(a jeżeli orzeka środek karny, może zobowiązać skazanego do...)

Obowiązki okresu próby

Art. 72 k.k. Sąd zobowiązuje/ lub może zobowiązać skazanego do:

- ▶ informowania sądu lub kuratora o przebiegu okresu próby
- ▶ przeproszenia pokrzywdzonego;
- ▶ wykonywania ciężącego na sprawcy obowiązku łożenia na utrzymanie innej osoby;
- ▶ wykonywania pracy zarobkowej, nauki lub przygotowania się do zawodu
- ▶ powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub używania innych środków odurzających;
- ▶ poddanie się terapii uzależnień (zgoda skazanego);
- ▶ poddanie się terapii, w szczególności psychoterapii lub psychoedukacji (zgoda skazanego);
- ▶ uczestnictwo w oddziaływaniach korekcyjno – edukacyjnych;
- ▶ powstrzymywania się od przebywania w określonych środowiskach lub miejscach;
- ▶ powstrzymywania się od kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami w określony sposób lub zbliżania się do pokrzywdzonego innych osób;
- ▶ opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym;
- ▶ Innego stosownego postępowania, jeśli może zapobiec to popełnieniu ponownego przestępstwa

Sąd może też orzec świadczenie pieniężne wymienione w art. 39 pkt 7 albo zobowiązać skazanego do naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody w całości albo w części, chyba że orzekł środek kompensacyjny

Dozór kuratora/ osoby godnej zaufania, stowarzyszenia

Fakultatywnie:

- ▶ Sąd może w okresie próby oddać skazanego pod dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej, do której działalności należy troska o wychowanie, zapobieganie demoralizacji lub pomoc skazanym.

Obligatoryjnie:

- ▶ Dozór jest obowiązkowy wobec młodocianego sprawcy przestępstwa umyślnego, sprawcy określonego w art. 64 § 2, a także wobec sprawcy przestępstwa popełnionego w związku z zaburzeniami preferencji seksualnych oraz sprawcy, który popełnił przestępstwo z użyciem przemocy na szkodę osoby wspólnie zamieszkującej.

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Zarządzenie wykonania zawieszonych kary

Obligatoryjne

- ▶ Skazany w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawiania wolności bez warunkowego zawieszenia (art. 75 § 1 k.k.)
- ▶ Skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkującej wspólnie ze sprawcą (art. 75 § 1a k.k.)
- ▶ Skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone wyżej przestępstwo, uchyla się od uiszczenia grzywny, dozoru, wykonania nałożonych na niego obowiązków lub orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych albo przepadku mimo uprzedniego udzielenia mu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego chyba, że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 75 § 2a k.k.) – **przesłanka względnie obligatoryjna**

Warunkowe zawieszenie wykonania kary

Zarządzenie wykonania zawieszonych kary

Fakultatywnie

- ▶ Skazany w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności, gdy popełnił inne niż określone w art. 75 § 1 kk przestępstwo, uchyla się od uiszczenia grzywny, dozoru, wykonania nałożonych na niego obowiązków, orzeczonych środków karnych, środków kompensacyjnych lub przepadku (art. 75 § 2 k.k.)
- ▶ Skazany po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem się, rażąco narusza porządek prawny, a w szczególności gdy w tym czasie popełnił przestępstwo (art. 75 § 3 k.k.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Jest rezygnacją z wykonania części (reszty) kary pozbawienia wolności i poddaniem sprawcy próbie.

- To współcześnie standardowe rozwiązanie stosowane w toku postępowania wykonawczego.
- Stanowi przedłużenie procesu resocjalizacji w zmienionych warunkach mające na celu przystosowanie sprawcy do życia na wolności przy pomocy kuratora oraz nałożonych na sprawcę obowiązków.
- Nie jest zakończeniem procesu resocjalizacji, a daje skazanemu szansę - jeżeli będzie przestrzegał w czasie próby porządku prawnego oraz wymogów ustalonych przez sąd - wówczas nie będzie musiał odbywać reszty kary.

Uwaga! Kodeks karny reguluje tylko przesłanki, okres próby oraz pozytywne skutki warunkowego przedterminowego zwolnienia, natomiast pozostałe kwestie regulując przepisy Kodeksu karnego wykonawczego.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Przesłanka materialna

- **Pozytywna prognoza kryminologiczna**- wyrażająca się w przekonaniu sądu, że "skazany po zwolnieniu będzie stosował się do orzeczonego środka karnego lub zabezpieczającego i przestrzegał porządku prawnego, w szczególności nie popełni ponownie przestępstwa"
- Punktem wyjścia dla tej przesłanki jest ocena właściwości i warunków osobistych, okoliczności popełnienia czynu oraz zachowanie po popełnieniu przestępstwa i w czasie odbywania kary (art. 77 §1 k.k.)
- Zawarte w art. 77§1 k.k. okoliczności muszą być uwzględnione kumulatywnie, gdyż dopiero łącznie mogą stanowić podstawę prognozy kryminologicznej .

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Przesłanki formalne

Art. 78 k.k. formułuje przesłanki formalne odbycie określonej części z orzeczonej kary

Minimalny okres po którym skazani mogą ubiegać się o zwolnienie:

- Skazanego można warunkowo zwolnić **po odbyciu co najmniej połowy kary.**
- Skazanego określonego w art. 64 § 1 k.k. (recydywa zwykła) można warunkowo zwolnić **po odbyciu 2/3 kary**
- Skazanego określonego w art. 64 § 2 k.k. (multirecydywa) **po odbyciu 3/4 kary.**
- Skazanego na czas nie krótszy niż 25 lat pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu 15 lat.
- Skazanego na karę dożywotniego pozbawienia wolności można warunkowo zwolnić po odbyciu przynajmniej 30 lat.

➡ Sąd wymierzając karę pozbawienia wolności może wyznaczyć surowsze granice niż te wskazane w art. 78 k.k. - nie może jednak pozbawić sprawcy możliwości ubiegania się o skorzystanie z tego środka

➡ **Kara dożywotniego pozbawienia wolności bez możliwości warunkowego zwolnienia:**

➡ Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności sprawcy za czyn popełniony przez niego po prawomocnym skazaniu za przestępstwo przeciwko życiu i zdrowiu, wolności, wolności seksualnej, bezpieczeństwu powszechnemu lub za przestępstwo o charakterze terrorystycznym na karę dożywotniego pozbawienia wolności albo karę pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 20 lat, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia.

➡ Wymierzając karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd może orzec zakaz warunkowego zwolnienia sprawcy, jeżeli charakter i okoliczności czynu oraz właściwości osobiste sprawcy wskazują, iż jego pozostawanie na wolności spowoduje trwałe niebezpieczeństwo dla życia, zdrowia, wolności lub wolności seksualnej innych osób.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Okres próby art. 80 k.k.

- W razie warunkowego zwolnienia czas pozostały do odbycia kary stanowi okres próby, który **nie może być krótszy niż 2 lata ani dłuższy niż 5 lat.**
- Jeżeli skazanym jest osoba określona w art. 64 § 2 k.k. (multirecydywa) lub 64a kk okres próby **nie może być krótszy niż 3 lata.**
- W razie zwolnienia z kary 25 lat pozbawienia wolności lub więcej **okres próby wynosi 10 lat.**
- **W razie zwolnienia z kary dożywotniego pozbawienia wolności - okres próby jest dożywotni.**

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Obowiązki okresu próby

- W Sąd penitencjarny może nałożyć również na zwalnianego warunkowo obowiązki określone w art. 72 § 1 Kk, a także zobowiązać go do uiszczenia świadczenia, o którym mowa w art. 39 pkt 7 albo do naprawienia szkody w całości lub w części (chyba że orzekł środek kompensacyjny), jeśli szkoda wyrządzona przestępstwem, za które skazany odbywa karę, nie została naprawiona.
- Sąd może w okresie próby ustanawiać, rozszerzać lub zmieniać obowiązki określone w art. 72 § 1 kk albo zwolnić od wykonywania nałożonych obowiązków (nie dotyczy to obowiązku, o którym mowa w art. 72 § 2 kk)
- Sąd może również oddać skazanego pod dozór lub od dozoru zwolnić. Taki wniosek może złożyć również sądowy kurator zawodowy. Na postanowienie sądu w tym przedmiocie przysługuje zażalenie.

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Udany przebieg próby

- W okresie próby i w ciągu 6 miesięcy od jej zakończenia nie odwołano warunkowego zwolnienia (art. 82 § 1 k.k.)
- Karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia (art. 82 § 1 k.k.)
- Jeżeli kara, z której skazany został warunkowo przedterminowo zwolniony będzie objęta wyrokiem łącznym, to na poczet orzeczonej kary łącznej zalicza się jedynie okres faktycznego odbywania kary (art. 82 § 2 k.k.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Nieudany przebieg próby - jeżeli prognoza kryminologiczna nie sprawdziła się i zostały spełnione przesłanki z art. 160 k.k.w.

Sąd penitencjarny odwołuje warunkowe zwolnienie obligatoryjnie

- Jeżeli zwolniony w okresie próby popełnił przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 160 § 1 k.k.w.)
- Jeżeli zwolniony, skazany za przestępstwo popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą, w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, ponownie używając przemocy lub groźby bezprawnej wobec osoby najbliższej lub innej osoby małoletniej zamieszkujących wspólnie ze sprawcą (art. 160 § 2 k.k.w.)
- Jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1, albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych, a zostało mu już udzielone pisemne upomnienie przez sądowego kuratora zawodowego, chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 160 § 4 k.k.w.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Nieudany przebieg próby - jeżeli prognoza kryminologiczna nie sprawdziła się i zostały spełnione przesłanki z art. 160 k.k.w.

Sąd penitencjarny może odwołać warunkowe zwolnienie fakultatywnie

- Jeżeli zwolniony w okresie próby rażąco narusza porządek prawny, w szczególności popełnił inne przestępstwo lub została orzeczona kara inna niż określona w § 1 albo gdy uchyla się od dozoru, wykonania nałożonych obowiązków lub orzeczonych środków karnych, przepadku lub środków kompensacyjnych (art. 160 § 3 k.k.w.)

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Konsekwencja odwołania

- W razie odwołania warunkowego zwolnienia ponowne warunkowe zwolnienie nie może nastąpić przed odbyciem, po ponownym osadzeniu, przynajmniej roku kary pozbawienia wolności,
- W wypadku kary 25 lat pozbawienia wolności lub kary dożywotniego pozbawienia wolności przed odbyciem przynajmniej 5 lat kary.
- W przypadku odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia, okresu spędzonego na wolności nie zalicza się na poczet okresu kary

Warunkowe przedterminowe zwolnienie

Rozpoznanie wniosku

- O warunkowym przedterminowym zwolnieniu **orzeka sąd penitencjarny na posiedzeniu**, które powinno odbyć się w zakładzie karnym. W posiedzeniu ma wziąć udział prokurator, skazany oraz obrońca, a także inne osoby, którym służy uprawnienie do złożenia wniosku o warunkowe zwolnienie, jeżeli wniosek taki złożyły (art. 161 § 1 k.k.w.)
- Wniosek o warunkowe zwolnienie może złożyć skazany, obrońca, dyrektor zakładu karnego lub sądowy kurator zawodowy (art. 161 § 1 i 2 k.k.w.)
- Opłata od wniosku wynosi 45 zł
- Jeżeli orzeczona kara lub suma kar nie przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem 6 miesięcy od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu
- Jeżeli orzeczona kara lub suma kar przekracza 5 lat pozbawienia wolności, wniosku skazanego lub jego obrońcy, złożonego przed upływem roku od wydania postanowienia o odmowie warunkowego zwolnienia, nie rozpoznaje się aż do upływu tego okresu.